ג [א]ושלשים ושמנה תאים היו שם חמשה עשר בצפון חמשה עשר בדרום ושמונה במערב שבצפון ושבדרום חמשה על גבי חמשה וחמשה על גביהם ושבמערב שלשה על גבי שלשה ושנים על גביהם [ב]ושלשה פתחים היה לכל אחד ואחד אחד להתא מהימין ואחד להתא מהשמאל ואחד להתא שעל גביו ובקרן מזרחית צפונית היו חמשה פתחים אחד להתא מן הימין ואחד להתא שעל גביו ואחד למסיבה ואחד לפשפש ואחד להיכל: ד [ג]התחתונה חמשה ורובד ששה והאמצעית ששה ורובד שבע והעליונה שבע שנאמר [א]היציע התחתונה חמש באמה רחבה והתיכונה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה: ה [ד]ומסבה היתה עולה מקרן מזרחית צפונית לקרן צפונית מערבית שבה היו עולין לגגות התאים היה עולה במסבה ופניו למערב הלך על כל פני הצפון עד שהוא מגיע למערב הגיע למערב והפך פניו לדרום הלך כלפי מערב עד שהוא מגיע לדרום הגיע [א]כלפי הדרום והיו פניו למזרח היה מהלך בדרום עד שהוא מגיע לפתחה של עליה שפתחה של עליה פתוח כלפי הדרום [ה]ובפתחה של עליה היו ב' כלונסות של ארז שבהן היו עולין לגגה של עליה ובראשן פספסין מבדיל בעליה בין הקדש לבין קדשי הקדשים [א]ולולין היו פתוחים בעליה לבית קדשי הקדשים שבהן היו משלשלין את האומנין בתיבות כדי שלא יזונו עיניהם מבית קדש הקדשים: ו [ג][ו]וההיכל מאה על מאה על רום מאה האוטם שש אמות וגובה ארבעים אמה ואמה כיור ואמתים בית דילפה ואמה תקרה ואמה מעזיבה וגובה של עלייה מ' אמה אמה כיור ואמתים בית דילפה אמה תקרה ואמה מעזיבה וג' אמות מעקה [ז]ואמה כלה עורב ר' יהודה אומר לא היה כלה עורב עולה מן המדה אלא ארבע אמות היה מעקה: ז [י]ממזרח למערב מאה אמה כותל האולם חמש והאולם אחד עשר כותל ההיכל שש ותוכו ארבעים אמה אמה טרקסין [ב]ועשרים אמה בית קדש הקדשים כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש [ח]מן הצפון לדרום שבעים אמה כותל המסבה חמש והמסבה שלש כותל התא חמש והתא שש כותל ההיכל שש ותוכו עשרים אמה [ד]כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש ובית הורדת המים שלש אמות והכותל חמש אמות האולם עודף עליו חמש עשרה אמה מן הצפון וחמש עשרה אמה מן הדרום והוא היה נקרא בית החליפות [ט]ששם גונזים את הסכינין [י]וההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו ודומה לארי שנאמר [ב]הוי אריאל [אריאל] קרית חנה דוד מה ארי צר מאחוריו ורחב מלפניו אף ההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו:

הדרן עלך פתחו של היכל

ג כבר אמרנו בתמיד שתא נקראת ההרחקה שיש בין שתי הכתלים וכשתסתכל בצורת ההיכל שציירנו תמצא בצפון חמשה הרחקות והם כותל מסבה ומסבה וכותל התא והתא וכותל ההיכל וכמותם בדרום לפיכך אמר שעל אלו החמשה הרחקות היו חמשה תאים ועל חמשה תאים [ג]שניים והוא מה שאמר חמשה על גבי חמשה וחמשה על גגם עד שהיו שלש שורות של תאים וכן צורתם (טו) וכיוצא בו היה בדרום ואל יטעך שקרא אותם כותל ומסבה וכותל התא והתא וכותל ההיכל אח"כ חזר וקראם כולם תאים לפי שהרחקה שיש בין שני הכתלים הוא התא וכולם תאים אבל כותל המסיבה וכותל התא וכותל ההיכל לא היה כותל סתום אלא שני כותלים וביניהם הרחקה כמו שציירנו ולקצת התאים היו שמות כגון שקרא השורה התחתונה מהם מסיבה ובית הורדת המים וזולתם כמו שכתבנו בצורה וכמו שזוכר בפרק זה וכשתסתכל בצורה ג"כ תמצא במערב שלשה הרחקות והם כותל התא והתא וכותל ההיכל והיו עליהן שלשה תאים ושנים על גביהם [ד]כן (טז): ומה שאמר כן לפשפש אחד ר"ל לתא שיש בו הפשפש הצפוני שבו נכנסין להיכל וזהו הפתח שהיה בצפונו של תא שהיה לו חמשה פתחים והתא הזה היה בשורה אמצעית מהתאים והוא שע"ג המסבה: [ה] ד היציע. הם הגזוזטראות המקיפות להיכל מבחוץ והיתה גזוזטרא אמצעית יותר רחבה מן התחתונה והעליונה יותר רחבה מן האמצעית כדי שלא יהא אפשר להדבק בכותל והוא מה שנאמר כי מגרעות נתן לבית וגו' וכן היה מוקף כל ההיכל מבחוץ לכותל המסבה ג' גזוזטראות כצורה זו (יז): ה הקפה זו שמקיף ההיכל עד שיגיע אל העליה היא בתוך התאים המקיפים להיכל כמו שציירנו ועכשיו אמרו שהיתה עליה על ההיכל [ו]וקדש הקדשים וקרקע עלייה היה דבר מבדיל בין קירוי ההיכל ובין קירוי קדש הקדשים: ולול הוא פתח קטן ולפיכך אמר שלול היה בקרקע העליה פתוח אל קדש הקדשים ליכנס בהם האומנים אל קדש הקדשים אם יצטרך לתקן שום דבר והואיל וזכרנו האומנים נאמר כאן שאם נצטרך בנין בתוך ההיכל משתדלים ומכוונין שיהיה האומן כהן כשר ואם אי אפשר שלא נמצא אלא ישראל יכנס וכתבו בתוס' דכלים [פ"א] הכל נכנסין לבנות ולתקן ולהוציא הטומא' מלוה בכהנים אין כהנים נכנסין לוים אין לוים נכנסין ישראלים מלוה בטהורי' אין טהורי' נכנסין טמאים מלוה בתמימים אין תמימים נכנסין בעלי מומין מלוה שיכנסו בתיבות אין שם תיבות יכנסו דרך פתחים: ו זכר מדת גבהו ואח"כ יזכור ארכו ורחבו: ואוטם הוא בנין אטום שבונים בגוף הקרקע יסוד ועליו מעמידין הכתלים: וכיור הוא פיתוח והצפירות שמפתחים הבנאים בסיד ובאבנים ולפעמים אומרים כיורין וציורין ר"ל פיתוחין וציורין: ודלף שם טיף המים מן הקירוי והיה נהוג אצלם בבנינם לעשות לבית שני קרויים קירוי למעלה מחבירו ונותנים בין שניהם מעט הרחקה וקורים אותו החלל בית הדילפה על שם הדלף כדי שאם יטיף הקירוי העליון יעמדו מים בתוך החלל: ותקרה קרוי [ז]הקורות בלבד: ומעזיבה היא הסיד והאבנים שנותנין על הקירוי וכבר פירשנו זה בסוכה: וכלה עורב מאבד העורבין לפי שהיה מקיף ההיכל למעלה מן המעקה מארבע רוחותיו משך [ח]של ברזל גובה אמה חד כמו הסייף כדי שלא ישב עליו שום עוף על ההיכל מפני שנחתכים רגליו בחודו הסייף ולפיכך קורין אותו כלה עורב ואע"פ שא"צ לצייר הרי זו צורה מה שנזכר בהלכה זו מגבהו של היכל והיא מצויירת בשולי הדף (יח): ז צורת ההיכל בארכו ורחבו ואלו המדות הנזכרות כבר ישבנו אותם בתחלת פרק זה וכשתסתכל בו תמצא כל הכתוב בזה התבאר מאותה הצורה וכן כתוב בענין בית ראשון שארכו של היכל היה ששים ורחבו עשרים והיה קדש הקדשים שלישיתו כמו במשכן והוא עשרים אמה וההיכל מ': והכותל המבדיל בין ההיכל וקודש הקדשי' והוא הנקרא טרקסין היה בו פתח ועליו פרוכת א' ונולד להם ספק בבית שני על עובי כותל הטרקסין אם היה נכלל עם הארבעים של היכל ויהיה רוחק הפרוכת מכותל מערבי עשרים ואחד אמה או היה מכלל קדשי הקדשים ותהי שפת הפרוכת בשלים בגמלום ולפיכך נתנו עובי הכותל מחוץ למדת ההיכל וקדש הקדשים ונותנין עליו פרוכת מבפנים ופרוכת מבחוץ והיה הטרקסין בין שתי פרוכות והיה בין שתיהן אמה כמו שנאמרו בחמישי [ט]מכפורים והיה כולו ר"ל כל ההיכל מאה על מאה היו מטין הבנין מעט לצד מערב וכשימשך לצד המזרח מתרחב כדמות האריה שהוא רחב מלפניו וצר מאחוריו כגון זה (יט):

הדרן עלך פתחו של היכל

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ד מהל' בית הבחירה הלכה י:
ה ב מיי' שם הלכה יא:
ו ג מיי' שם הלכה ט:
ז ד מיי' שם הלכה יב:
ח ה מיי' שם הלכה יג:
ט ו מיי' שם הלכה ג:
י ז מיי' שם הלכה ד:
יא ח מיי' שם הלכה ה:
יב ט מיי' פ"א מהל' כלי המקדש הל' טו:
יג י מיי' פ"ד מהל' בית הבחירה הלכה ט:

◆

פי' הרא"ש

ג **לתא.** מדרים מדרים קטנים היו שם סביב ההיכל וקדש הקדשים: **ואחד למסיבה.** מפרש לקמן: **ואחד לפשפש וא' להיכל.** כדאמרי' רבנן לעיל דנכנס מן הפשפש לתא ומן התא להיכל: ד **התחתונה חמשה.** התא היה רחב ה' מדרום לצפון: **ורובד שש.** עובי הכותל של היכל היה שש אמות עד תקרת התא ואז היה מתקצר אמה כדכתיב [מ"א ו'] כי מגרעות נתן לבית סביב והיה מניח התקרה עליו והיינו דקתני והרובד שש והאמצעית ו' עם הרובד והעליונה ז' עם הרובד וכותל ההיכל היה עביו ה' והא דתנן לקמן [מ"ו] וכותל ההיכל ו' היינו כנגד התא האמצעית: ה **ומסבה היתה עולה.** המסבה זו לא היתה מדרגה עלה כמו בלולים אלא מדרגה חלקה היתה ומהלכת ממזרח למערב על פני כל הצפון ובקרן צפונית מערבית היו עולים על ראש התא וכשהגיע למערב הפך פניו לדרום ומהלך על התא כלפי המערב עד שמגיע לדרום: **הגיע לדרום הפך פניו למזרח והיה מהלך בדרום עד שמגיע לפתחה של עלייה.** שהיתה פתוחה לדרום וכל פתחי הבניינים הכל בכתב מיד ה' דאל"כ למה לא עשה פתח העלייה בצפון ולא היה צריך להקיף המערבי: **ובפתחה של עלייה מחוץ היו כלונסאות.** גדולים וחקוק בהם מקום מעמד רגל לעלות ולרדת בהן: **ולולין היו פתוחין.** כמלולים שבין בית לעלייה כך היתה בתקרה חורין והיו משלשלין בהן האומנין בתבות שיש בהן ג' מחיצות ויושבין בהן ואע"פ שאין בו מעילה איסור מיהא איכא: ו **וההיכל ק' על ק'.** באורך וברוחב באורך עם האולם ותאים כדפרשי' וברוחב לא כל ההיכל אלא מקום האולם: **האוטם ו' אמות.** י"מ אוטם יסוד ולא נהירא דלשון אוטם לא משמע הכי ועוד למה מנה היסוד שתחת הקרקע ואינו נראה בכלל בנין גובה הבית ועוד א"א דבנין גדול כזה לא היה לו יסוד אלא ו' אמות ונראה דיסוד לא קחשיב אלא לאמר שעלה הבנין מהארץ היה כולו אטום בלא חלל ו' אמות וזהו הדלפה גבוה עד העלייה ו' אמה: **אמה כיור.** ציורי פרחים מצויירים סביב ברחב אמה באבנים גדולות לבנין ושקעם בטומה והניחו קורה גדולה על האבנים לתת עליהן קורות המקרה לבלתי אחוז בקירות הבית: **ואמה תקרה.** עובי הקורות והנסרים שעליהן: **ואמה מעזיבה.** עפר ורלפה: **ואמה כלה עורב.** טבלאות של ברזל וכם קטיעות מסמרות חדין למנוע את העורבים לשכון שם שלא יביאו את הטומאה וכן היו על כל גג ההיכל ומערוך פי' שהיה טירה להבריח העופות כדרך שעושין שומרי הפירות: ז **אמה טרקסין.** היא מחילה המבדלת בין ההיכל ובין קדש הקדשים והיא היתה מחילת אבנים בבית ראשון ובבית שני שהיה גבוה יותר מהראשון ולא היה יכול לעמוד בנין רוחב אמה ולהוסיף על הבנין א"א עשו ב' פרוכות וביניהן אמה ונקרא טרקסין על שסוגרו בעד הטומאה שנתנו כסוי לשון טרוקי גלי [ברכות כח.]: **מן הצפון לדרום.** כותל ההיכל ו' והתא ו' כנגד תא האמצעי שהיה ו' קחשיב כותל ההיכל שהיה ו' כדפרשתי לעיל: **ובית הורדת מים ג'.** היה מקום שמי נפחות נמשכין דרך שמאל שם בצנורות ועלו ליה שעשה שלמה לבית הטבילה: **בית החליפות.** אותו העודף נקרא חליפות: **מאחוריו.** לצד מערב כי היו שם מלוטות וגנזו כהן הסכינין וכתיב נעולה [א' ע'] ממלפים תשעה ועשרים והיינו בנין צר מאחוריו ע' ורחבה מלפניו ק':

הדרן עלך פתחו של היכל

מסורת הש"ס

א) פסחים כו., ב) [יומא נב.], ג) [מ"ק ט. וש"נ], ד) ב"ב סא ע"א.

◆

שיטה מקובצת

א] הגיע לדרום הפך פניו למזרח: ב] טרקסין עיין בערך טרקסין אות ט' ובפ"ה דכלאים ה' ה': ג] תאים היו חמשה תאים שניים: ד] על גביהם ומה שאמר וכן לפשפש: ה] א) אלו היציעים: ו] ההיכל ועל קדש אות ו' נמחק: ז] קרוי הנחת הקורות: ח] בחשק נ"א ב) דקרע של: ט] מכפורים נ"א ג) מקדושין:

חשק שלמה על שיטה מקובצת

א) נראה דל"ל היציע. אלו היציעים הם הגזוזטראות. ב) אולי צ"ל דוקרן של ברזל. ג) לא נמצא בקדושין וצ"ע.

◆

תורה אור השלם

א) הַיָּצִיעַ הַתַּחְתֹּנָה חָמֵשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ וְהַתִּיכֹנָה שֵׁשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁבַע בָּאַמָּה רָחְבָּהּ כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת סָבִיב חוּצָה לְבִלְתִּי אֲחֹז בְּקִירוֹת הַבָּיִת: [מלכים א ו, ו]

ב) הוֹי אֲרִיאֵל אֲרִיאֵל קִרְיַת חָנָה דָוִד סְפוּ שָׁנָה עַל שָׁנָה חַגִּים יִנְקֹפוּ: [ישעיה כט, א]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com